

OPONENTSKÝ POSUDEK

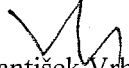
Zuzana M. Kostičová: *Arte y Ritual en Chichén Itzá: Los Dioses y los Hombres.*

Tesis Doctoral, SIAS FF UK, Praha 2009, ss. 248.

Přítomná tesis doctoral (postrádám české resumé), vlastně rozsáhlé religionistické dílo věnované Mezoamerice, dílo, pinpointované na Chichén Itzá, není překvapením pro toho, kdo zná takřikajíc actividades temáticas autorky; je zjevně organickým dovršením dosavadním zájmů, jež v rámci přítomné práce zrcadlí příslušné položky bibliografické (strana 239); začínám (jen na chvíli) koncem, a tak bych si dovolil – bibliograficky vzato – vyjádřit svůj podív nad opomenutím (?) některých prací slovenského religionisty Milana Kováče, jehož doktorská práce -- patrně velice blízká přítomné tesis doctoral -- prozkoumávala mezoamerické dualismy, ba dokonce kvaternismy; je to pro mne o to větší překvapení, oč je brilantnější bibliografie paní Kostičové, jednoznačně dokládající její příkladnou orientovanost v pomyslném mezoamerickém terénu. Současně, a to je podstatnější podtrhnout, chci konstatovat, že dílo je plné sympatických polemických zásahů a poznámek a také jemných, ba originálních postřehů; v této souvislosti spěchám dodat, že mne téměř okouzila autorčina analýza/spekulace v oddílu, kapitole (nevím, co je to za útvar) *La cuestión de Kukulcan – Quetzalcoatl --serpiente emplumada*, v níž se poukazuje na „nahuala“. Sotva lze tedy pochybovat o tom, že jde o dílo zralé, jež – to je nesmělá paralela – odráží zralost mezoamerikanistiky, zralost exponovanou zjevně vyluštěním mayského hieroglyfického písma, a takto otevřením „emického“ pohledu na dynastické dějiny jednotlivých mayských lokálů. V této souvislosti se však musím pozastavit nad nepřípadným pojmenováním *Parte III: Una breve introducción a los jeroglíficos*, nehodlaje však paní Zuzanu M. Kostičovou podezřívát, že snad nikdy neuzřela „úvod“, natož úvod do mayské hieroglyfiky, letité a dosti prestižní činnosti, dostavší ve fonetismu Knorozovově první puls ke „konečné dešifraci“. Tedy nikoli úvod, nikoli znaky, nikoli gramatika, nikoli kartuše, nikoli plastické afixální radovánky, nikoli fonetizace či translace, nýbrž kvaziarcheologické přiblížení změn: mizení cuenta larga (que) se ve reemplazada por los llamados ... (strana 137). Prostě: to věru není „hieroglyfika“, ba ani k ní přidružený úvod, jenž se nikdy nekonal. V této souvislosti se vnučuje otázka poněkud širší: rozčlenění celé práce, jež se mi zdá tak trochu nepřehledné. Tak jednotlivé části působí disproporčně; mamutem je část druhá, řekněme, že jde o brilantní, plně intelektualizovaného průvodce Chichén Itzá (em?), část, do níž by se dala bez potíží vložit ona zmíněná část III (nemá-li se úplně „zlikvidovat“) a pak by mohla být symetrizována na části zbývající, tj. IV a V; také část první, jež buduje poněkud rozmáchlé konceptuální rámce, by mohla být možná lehce redukována (viz poněkud zbytečná hra s *etic* a *emic*, poněkud zbytečná hra s Freudovým „podvědomím“??; přesto oceňuji preparační práce autorčiny, ať už s Turnerem nebo Douglasovou); posláním práce je přece jen explorar a fondo náboženský život v Chichén Itzá. Shrnuji: tedy tři části: rámec, Chichén Itzá a los hombres (včetně kněží) y los seres sobrenaturales; obsazené číslovanými kapitolami. Opravdu si myslím, že by toto uspořádání práci prospělo.

V obecné rovině zaznívá z práce Zuzany MN. Kostičové touha po „base-line“, dobře známá v humanitních vědách: jak uchopit „kurzivu“, jak zaslechnout cizí hlas; že by snad autorka trpěla snem známého kognitivního antropologa Oswalda Wenera, jenž v oblasti navaho uvažoval o plné emizaci, když to tak vyjádřím, v podobě navažské encyklopedie. Ale: pak by snad bylo dobré odhodit vzdálenou koloniální španělštinu a napsat tesis doctoral alespoň v mezoameričtině, nejlépe však v chichénitzáštíně. Nevím tedy, zda je nutné hledět křivě na autory jako Rudolf Otto jako na autory

křesťansky/protestantsky prejuiciados; záleží ostatně na tom, jak chápeme vědu: je pokusem o konstruování univerzálních výroků? Pokud ano, pak asi popřeme existenci mayské nebo romské kvantové mechaniky, ba i „obyčejné“ fyziky; popřeme asi i existenci pirahãské fyzikální chemie. Slovem, base line je patrně utopií, navzdory sofistickým polemikám o racionalitě, navzdory hermeneutickým rafinovanostem; nakonec: jaké pojmosloví používá autorka? Zanechme však metavědních lugubraciones a zdůrazněme hluboký souhlas se Zuzanou Marií Kostičovou v tom zásadním, totiž, že la principal diferencia entre el Dios cristiano y las divinidades mesoamericanas es su posición en la escala trascendente/inmanente ... los dioses mayas ... mucho más cerca del extremo inmanente (strana 225). Nakonec několik drobných technických poznámek. Jak řečeno, postrádám resumé v češtině; resumé ve španělštině nese název *Resumen y Conclusión*; směšuje snad autorka resumé s obsahem, vytýká-li zvláště „conclusión“? Druhá technická poznámka: rozhodnu-li se psát ve španělštině, měl bych najít příslušné odkazy na španělské verze, jež – nepochybujeme o tom – existují; pro Hispanicusy by to byla kuriózní četba à la angličtina s referencemi na guaraní; a Češi? Proč by ti to četli španělsky? To jsou však elementy snadno napravitelné; jsou to vskutku jen drobnosti. Necht' jsou veškerá kritika/veškeré náměty/veškeré pochybnosti chápány pouze a la manera inmanente a necht' je explicitně řečeno, že části II, IV a V jsou svou hutností, svou substantivností natolik relevantní, že *přítomnou tesis doctoral pokládám za zcela přijatelnou a jednoznačně ji doporučuji k obhajobě.*

Doc. Dr. František Vrhel, CSc.
Ústav etnologie FF UK

Praha, 11. 5. 2009.